

Spøgelsesskibet gled ud af mørket, ind igennem sundets sorte vand, og det veg ikke til side for noget eller nogen.

Drengen i gummibåden nåede ikke væk, da skibet dukkede op. Hans lille, luftige fartøj kæntrede næsten ved kollisionen, men i sidste øjeblik lykkedes det ham at komme så tæt på stålskroget, at han kunne fortøje sin båd ved rælingen.

Skibet tårnede sig op ved siden af ham. Det var rustent og mættet af olie, som havde det sejlet på havet i årtier. Ingen bevægede sig på dækket, men dybt inde i skibet hamrede en motor som et levende hjerte.

Gummibåden sprang læk og tog vand ind, så drengen havde ikke noget valg. Han strakte hænderne op mod rælingen og klatrede ombord.

Han kom forsigtigt over rælingen, ned på det mørke dæk, og en kraftig stank af gammel fisk slog imod ham.

Langsomt bevægede han sig fremad forbi en lukket lasteluge.

Efter kun fem-seks meter så han den første døde mand. En sømand i en plettet overall. Han lå på ryggen og stirrede stift op i nattehimlen.

Så kom andre sømænd stavrende gennem mørket imod ham; døende eller allerede døde. Men alligevel levende. De strakte deres arme ud imod ham, talte til ham med svage stemmer på et fremmed sprog.

Drengen skreg og forsøgte at flygte.

Sådan begyndte nittenhundredetallets sidste sommer i byen Stenvik.

Sådan begyndte historien om spøgelse, der hjemsøgte byen.

Eller også begyndte det hele næsten halvfjerds år tidligere på en lille kirkegård inde i landet. Hvor en anden ung mand, Gerlof Davidsen, hørte hårde bankelyde inde fra en ligkiste.

SOMMEREN 1930

Gerlof Davidsson blev færdig med den seksårige svenske folkeskole, da han var fjorten år, og to år senere stak han til søs som skibsdreng. I mellemtiden arbejdede han på Øland, når han da ikke hjalp til på familiens lille gård. Nogle af jobbene var gode, andre dårligere. Det eneste, der sluttede skidt, var jobbet som graver på Marnäs kirkegård.

Så længe han levede, ville Gerlof mindes den sidste arbejdsdag, hvor storbonden Edvard Kloss blev begravet to gange. Selv da han blev en gammel mand, havde Gerlof ingen forklaring på, hvordan det dog kunne gå til.

Han kunne godt lide spøgelseshistorier, men havde aldrig troet på dem. Han troede heller ikke på, at nogen kunne tage hævn hinsides graven. Og ord som *spøgelse* og *genfærd* ville Gerlof kun have forbundet med mørke og ulykke.

Ikke med sommer og sol.

Det var en søndag morgen i midten af juni, og Gerlof havde lånt sin fars store cykel op til kirken. Han kunne godt klare den nu, for han var vokset meget det sidste års tid og havde indhentet sin høje far.

Gerlof bøjede hovedet og trampede af sted væk fra kystbyen iklædt en tynd, hvid skjorte med oprullede ærmer. Han cyklede østpå, ind i landet. Langs den lange, lige grusvej blomstrede stormhat og lilla løgplanter, bag dem voksede enebær og hasselbuske, og langt ude ved den snorlige horisont anedes et par vejrmøllevinger. Køerne græssede, og fårene brægede. Han måtte af sadlen to gange for at åbne de brede led, der holdt kreaturerne inde.

Landskabet var stort og åbent, næsten uden træer, og når sva-

lerne susede forbi hans cykel for dernæst at skyde op mod solen, havde Gerlof ikke lyst til andet end at dreje væk fra vejen og begive sig lige ud i vinden og friheden.

Så tænkte han på arbejdet, der ventede, og en del af glæden forsvandt.

Edvard Kloss havde været toogtres år gammel, da han ugen forinden døde. En robust storbonde. Kloss blev på det nordlige Øland anset for at være velstående. Han havde ikke den store formue, men han ejede meget jord langs kysten syd for Gerlofs by, Stenvik.

Pludseligt afgang ved døden, savnet af alle, havde Gerlof læst i dødsannoncen over Edvard Kloss. Han var død under bygningen af en stor lade. En sen aften var en nyrejst trævæg faldet ned over ham.

Men var han savnet af alle? Der gik en del historier om Kloss, og man var vist ikke kommet helt til bunds i dødsulykken. Hans yngre brødre Sigfrid og Gilbert var de eneste, der havde været til stede på byggepladsen den aften, og de gav hinanden skylden. Sigfrid havde stået ved tømmerstakkene og været uden for synsvidde, da væggen faldt, sagde han, men han hævdede, at Gilbert havde opholdt sig ved laden, da deres bror døde. Gilbert påstod, at det forholdt sig lige omvendt. Desuden sagde en nabo, at han den aften havde hørt højlydte stemmer ovre fra byggeriet, og at de tilhørte andre personer end brødrene Kloss; stemmer, han ikke kunne genkende.

Gerlof kunne ikke se nogen af brødrene, da han stillede cyklen ved kirkegården, og det var han glad for. Han havde på fornemmelsen, at det ville blive en barsk begravelse.

Klokken var kun halv ni om morgenen, men solstrålerne brændte allerede ned over græsset og gravene. Den hvidkalkede stenkirke, bygget som en befæstet borg med tykke mure, strakte sig mod den blå himmel. Fra det vestlige kirketårn lød tunge klokkeslag, og lyden bredte sig over det flade landskab. Klokkeren ringede for den døde.

Gerlof åbnede lågen og gik ind mellem gravene. Kapellet lå til venstre.

Bag det sad et spøgelsesbarn, en såkaldt myling.

Det var i hvert fald, hvad Gerlof ved første øjekast troede, at han så; et spøgelsesbarn. Han blinkede med øjnene, men barnet var der endnu.

Det var en dreng, nogle år yngre end Gerlof. Han var mærkeligt bleg, som havde han været låst inde i en jordkælder hele foråret. Han var i hvid skjorte og lyse, korte bukser, og han sad på hug, barfodet, med ryggen imod kapellet. Det eneste, der var mørkt hos ham, var et langt sår ned over panden.

“Davidsson! Herovre!”

Gerlof drejede hovedet. Han så graveren, Roland Bengtsson, stå og vinke ovre ved kirkegårdsmuren.

Gerlof vinkede tilbage og gik ham i møde, mens han kastede et sidst blik på drengen. Jo, han var der endnu. Gerlof genkendte ham ikke og undrede sig over, hvorfor han var så bleg, men i det mindste var han ikke noget spøgelse.

Bengtsson ventede på Gerlof med et par spader. Han var en lang og kroget mand, armene var senede og solbrændte, og han havde et fast håndtryk, når han hilste.

“Velkommen, Davidsson,” sagde han fornøjet. “Så skal vi i gang med at grave.”

Gerlof kunne se, hvordan en bred rektangel af græs var blevet skåret ud og løftet over til stenvuren. Edvard Kloss' grav.

Det var over til den, Bengtsson gik, og da de var nået frem, hviskede han:

“Skal han have en kold pilsner ... altså, inden vi begynder?”

Han nikkede i retning af den tykke kirkemur bag sig. Et par brune flasker stod og ventede i græsset der. Gerlof vidste, at Bengtssons kone var afholdskvinde, så han antog, at graveren drak øl på arbejdet, fordi han ikke måtte derhjemme.

Flaskerne var kolde og fugtige i varmen, kunne Gerlof se, men selvom han havde cyklet helt ude fra kysten og var tørstig, rystede han på hovedet.

“Det går nok endda.”

Han var ikke så glad for øl og ville være klar i hovedet, når han gravede.

Bengtsson tog selv en flaske og kiggede over mod kapellet. Gerlof kunne se, at den blege dreng havde rejst sig og stillet sig ud mellem gravene. Det var, som om han ventede på noget.

Bengtsson løftede hånden.

“Aron!” råbte han.

Drengene så op.

“Kom herover og hjælp til, Aron! Du får en femogtyveøre, hvis du graver sammen med os.”

Drengen nikkede.

“Så er det en aftale,” sagde Bengtsson. “Smut over i redskabs-skuret og hent en spade til.”

Drengen traskede af sted.

“Hvem er han?” spurgte Gerlof, da han var uden for hørevidde. “Han er da ikke her fra egnen, er han?”

“Aron Fredh?” sagde Bengtsson. “Nej, han kommer sydfra, fra Rödorp ... Men han er en slags familie.” Bengtsson satte den tomme flaske om bagved en gravsten og så træt på Gerlof. “Han er *beslægtet inkognito*, hvis Davidsson ellers forstår.”

Gerlof forstod ikke. Han havde aldrig nogensinde hørt om Rödorp, og han talte heller ikke fremmede sprog. Alligevel nikkede han. Bengtsson havde kun en lille datter, vidste han. Så måske var drengen et af hans søskendebørn?

Den blege dreng kom tilbage fra skuret med en spade i hånden. Han sagde ikke et ord, stillede sig bare ved siden af Bengtsson og Gerlof og begyndte at grave. Jorden var fri for sten, og sommervarmen havde gjort den tør, men Gerlofs spade fik den første ligdel med op allerede efter et par minutter. Det var en mørkebrun menneskeknogle, måske fra et lår. Efter en måned som graver var han allerede vant til den slags fund, så han lagde bare knoglen forsigtigt fra sig i græsset og skjulte den under en skovlfuld jord. Og så fortsatte han med at grave.

De gravede sig længere nedad, de gravede i over en time.

Det blev køligere, solen forsvandt. Mens Gerlof skovlede jord, kværnede en gammel historie i hans hoved.

Det var om en dørsælger, som ringede på en gård på Øland. En lille dreng åbnede.

– *Er din far hjemme, knægt?*

– *Nej, hr.*

– *Er han langt væk?*

– *Nej, hr. Han er på kirkegården.*

– *Hvad i alverden foretager han sig der?*

– *Ingenting, tror jeg. Far er død ...*

Da klokken var næsten elleve, blev genlyden af vrinskende heste kastet tilbage fra kirken. Gerlof kiggede op og så to hvide heste komme travende gennem kirkegårdsporten. Fluerne summede omkring dem, mens de trak en sortmalet kærre med et trækors på taget – en ligvogn. Ved siden af kusken sad præsten, Erling Samuelsson. Han havde forrettet begravelsen på den dødes egen gård.

På dette tidspunkt var hullet dybt nok, og Bengtsson hjalp de to drenge op. Så børstede han støvet af sig og gik over til kapellet.

Ligvognen var standset derovre, længst væk fra kirken. Edvard Kloss' brunblanke og bekostelige kiste var blevet sat ned i græsset ved kapellet. De fleste af de slægtninge, der havde deltaget i ligtoget, vendte om ved kirkeporten og gik hjem. Nu var der kun jordfæstelsen tilbage.

Gerlof så begge den afdødes brødre stå på hver sin side af kisten. Sigfrid og Gilbert talte ikke med hinanden i dag, de stod tavse i deres sorte jakkesæt, og det så ud, som om der hang en grå sky imellem dem.

Alligevel var de nødt til at samarbejde nu. Brødrene skulle sammen med Bengtsson og Gerlof bære kisten over til graven.

“Kom så da,” sagde Bengtsson, og så løftede de.

Edvard Kloss havde været glad for mad og tilværelsens goder, og kistebunden skar ind i Gerlofs skulder. Han begyndte at gå fremad med korte skridt, og han syntes, han kunne mærke, hvordan den tunge krop bevægede sig inde i kisten. Det var, ligesom om den vuggede frem og tilbage på kistens bund – eller var det ren indbildning?

De gik langsomt væk fra kapellet med kisten. Over mod graven. Gerlof kunne se, at Aron, drengen, der havde gravet sammen med dem, havde stillet sig i skjul bag nogle høje gravsten ovre ved kirkegårdsmuren. Det så ud, som om han gemte sig.

Men han var ikke alene. På den anden side af muren stod en mand på omkring de tredive og hviskede til Aron. Manden var enkelt klædt, lidt ligesom en dreng, og han virkede rastløs. Da han tog et skridt til siden, kunne Gerlof se, at han haltede lidt.

“Davidsson!” sagde Bengtsson. “Hjælp lige lidt til her.”

Han havde lagt to løfteseler frem i græsset. Kistens bund blev placeret på dem, for derefter at blive løftet op igen og ført ud over den sorte grav.

Langsomt, langsomt blev kisten firet ned i hullet.

Da den stod på bunden af graven, tog præsten en håndfuld jord fra den jordbunke, graverne havde lavet, og kastede den ned på låget, mens han læste over Edvard Kloss:

Af jord er du kommet, til jord skal du blive, af jord skal du igen opstå. Jesus Kristus, vor Frelser, skal opvække dig på den yderste dag...

Præsten kastede tre håndfulde jord ned på kisten og stedte den døde til hvile. Da det var gjort, løftede Bengtsson og Gerlof spaderne igen.

Samtidigt med at Gerlof begyndte at fylde graven, skævede han til brødrene Kloss. Den ældre af dem, Gilbert, stod stadig bagved ham med hænderne på ryggen. Den yngre, Sigfrid, gik mere uroligt rundtovre ved muren.

Den ene skovlfuld gravmuld efter den anden blev kastet ned på kisten. Når Gerlof og Bengtsson var færdige skulle de, som det var skik og brug, lægge spaderne over kors på graven.

Efter cirka tredive skovlfulde tog de en kort pause. De rettede ryggene, gik et skridt væk fra graven og pustede ud. Gerlof løftede ansigtet mod solen og lukkede øjnene.

Da hørtes noget i stilheden. En svag lyd.

Han lyttede.

Det var bankelyde. Så blev der stille igen, og så fulgte tre bank til.

Det lød, som om lyden kom op af jorden.

Gerlof kneb øjnene sammen og kiggede ned i graven.

Han så på Bengtsson og konstaterede i graverens anspændte blik, at han havde hørt det samme. Og brødrene Kloss, der stod lidt længere væk, var begge hvide i ansigterne. Endnu længere væk havde drengen Aron også drejet hovedet.

Det var ikke Gerlof, der var blevet tosset – alle havde hørt lyden. Alt var gået i stå på kirkegården. Ikke flere bankelyde, men alle holdt vejret.

Gilbert Kloss gik med åben mund forsigtig hen til kanten af graven. Han stirrede ned på kisten og sagde stille:

“Vi er nødt til at få ham op igen.”

Præsten trådte frem og strøg sig nervøst over panden.

“Det går jo ikke an.”

“Jo,” sagde Gilbert.

“Men jeg har jo læst over ham!”

Kloss var tavs, men hans blik veg ikke. Til sidst hørtes en anden og mere bestemt stemme bag dem:

“Tag ham op.”

Det var den dødes anden bror, Sigfrid.

Præsten sukkede til Bengtsson.

“Jamen, så må I løfte ham op igen ... Jeg går ind og ringer til doktor Blom.”

Daniel Blom var en af sognets to læger.

Bengtsson stillede sin spade til side, sukkede og kiggede på Gerlof.

“Går du dernel, Davidsson? Sammen med Aron?”

Gerlof så tavst ned i gravens mørke. Ville han gerne dernel? Nej. Men hvad nu hvis Kloss faktisk var vågnet op og nu var ved at blive kvalt inde i kisten? I så fald måtte de skynde sig.

Han bøjede ryggen, klatrede ned i hullet og stillede sig forsigtig på det jorddækkede låg. Han tænkte på det, han havde læst til konfirmationen om Jesu møde med Lazarus:

Og den døde kom ud, med strimler aflinned viklet om fødder og hænder og med et klæde viklet rundt om ansigtet. Jesus sagde til dem: “Løs ham og lad ham gå.”

Gerlof lyttede spændt efter flere lyde fra kisten, men der kom ingen. Alligevel følte det ubehageligt at stå her, for luften nede i jorden var iskold. Engang i fremtiden skulle han selv havne her-nede. For evigt. Hvis altså ikke Jesus vækkede ham fra de døde.

Han hørte en skrabelyd bag sig og for sammen, men det var bare drengen, som var klatret ned på kistelåget med spaden i

hånden. Aron Fredh fra Rödtorp. Gerlof nikkede til ham i tusmørket.

“Så graver vi,” sagde han stille.

Aron kiggede spændt ned på kisten og hviskede noget. Et enkelt ord.

“Hvad? Hvad sagde du?”

“Amerika,” sagde drengen igen. “Jeg rejser derover.”

“Nå?” Gerlof så på ham med tvivl i blikket. “Hvor gammel er du, Aron?”

“Tolv.”

“Så er du for lille.”

“Sven tager med mig. Jeg skal være sherif derovre.”

“Jaså?”

“Jeg er god til at skyde,” sagde Aron.

Gerlof spurgte ikke om mere. Han kendte ikke Sven, men han vidste godt, hvad Amerika var. Det forjættede land. Børskrak og arbejdsløshed havde bragt dårlige tider til Amerika, men landet lokkede stadig.

I det øjeblik, med fødderne på Edvard Kloss kiste, besluttede Gerlof sig for, at han ville holde op som graver. Han ville rejse fra Stenvik og sin strenge far. Han ville ikke tage til Amerika. Han ville stikke til søs og rejse ned til Borgholm og tage tjeneste på en brændeskude, der gik mellem øen og fastlandet.

Få sig et frit arbejde. Blive sømand i solskinnet.

“Hvordan går det?” råbte nogen oppe over hans hoved.

Det var Bengtsson. Gerlof så op.

“Godt.”

Han begyndte at grave sammen med Aron, den kommende sherif, og de fik hurtigt al jorden væk fra kistelåget.

“Færdig!”

Bengtsson kastede rebene ned til dem. Gerlof trak dem rundt om begge ender af kisten og kom op af graven, så hurtigt han kunne.

Edvard Kloss blev løftet op igen og derefter båret ind i kirkens kølige sakristi.

“Sæt den ned,” sagde præsten lavmælt.

Kisten blev sat på stengulvet med en skrabende lyd.
Efter det blev alt stille. Edvard Kloss var død.
Og alligevel havde han banket.

Tyve minutter senere trådte provinslæge Blom ind i kirken med sin sorte lægetaske. Hans skjorte var gennemblødt af sved, ansigtet blussede rødt i varmen, og det var tydeligt, at han krævede en forklaring. Han stillede et enkelt spørgsmål, som rungede under stenhvælvingerne:

“Hvad foregår der her?”

Mændene, som havde ventet, så på hinanden.

“Man kunne høre en lyd,” sagde præsten til sidst.

“Lyd?”

“Ja, en lyd.” Præsten nikkede i retning af kisten. “En bankende lyd nedefra ... Da vi begyndte at kaste jord på graven.”

Lægen så på kistelåget. Det var fuldt af jord, og spaderne havde ridset den.

“Javel, men så må jeg vel hellere se efter.”

Brødrene Kloss stod tavse bag kirkebænkene, da Bengtsson trak sømmene ud af kisten og fjernede låget.

Lazarus havde ligget fire dage i graven, kunne Gerlof huske. *Herre, han stinker allerede*, havde søsteren Marta sagt til Jesus, da de stod ved gravstenen.

Kistelåget var væk nu. Gerlof trådte ikke et skridt frem, men han kunne alligevel se Kloss' lig, renvasket og lagt til rette til den sidste hvile. Armene lå korslagte over den store mave, øjnene var lukkede, og han havde sorte skrammer i ansigtet, måske fra væggen, som havde dræbt ham. Men han var flot i tøjet; liget var klædt i et sort jakkesæt i tykt stof.

Hvis man klæder den døde lige så godt, som man taler om ham, så smiler han i sin kiste, huskede Gerlof, at hans mormor havde sagt.

Men Edvard Kloss' mund var kun en tynd streg. Læberne var tørre og hårde.

Doktor Blom åbnede sin lædertaske og bøjede sig ned over liget, og Gerlof kiggede ikke længere. Han vendte ryggen til kisten,

men hørte lægen mumle for sig selv. Et stetoskop klirrede imod stengulvet.

“Ingen puls,” sagde lægen.

Der var stille i kirken. Så hørtes Gilbert Kloss’ anspændte stemme:

“Åbn en blodåre. Så vi er sikre.”

Så havde Gerlof fået nok. Han gik forsigtigt ud i solen igen og stillede sig i skyggen af kirketårnet.

“En pilsner, Davidsson?”

Det var Bengtsson. Han var kommet med to nye ølflasker.

Nu nikkede Gerlof og tog taknemmeligt imod den ene. Den var iskold, og han satte den til munden og drak nogle store slurke. Alkohol gik direkte til hjernen og dulmede hans tanker. Han så på Bengtsson.

“Er det her nogensinde sket før?” hviskede han.

“Hvad?”

“At der er kommet en lyd?”

Graveren rystede på hovedet.

“Jeg har aldrig været med til noget lignende i hvert fald.” Han lo lidt anspændt, drak sin øl og kiggede op på kirken. “Men Kloss-familien er jo speciel ... Jeg har det lidt svært med de brødre. Kloss tager hele tiden for sig. Hele tiden, over det hele.”

“Men Edvard Kloss ...” sagde Gerlof og ledte efter ordene. “Han kan jo ikke have ...”

“Rolig nu,” afbrød Bengtsson, “det her angår jo slet ikke Davidsson.” Han tog en slurk til af øllet og tilføjede: “Før i tiden bandt de hænderne sammen. På ligene, altså. For at de skulle ligge stille nede i kisten ... Vidste Davidsson godt det?”

Gerlof rystede på hovedet og sagde ikke mere.

Efter nogle minutter åbnedes kirkedøren, og Gerlof og Bengtsson gemte hurtigt ølflaskerne af vejen. Doktor Blom kiggede ud og vinkede til dem, at de skulle komme.

“Vi er færdige nu.”

“Og han er ...?”

“Han er naturligvis død,” sagde Blom kortfattet. “Ingen livstegn overhovedet ... I kan godt proppe ham tilbage i jorden.”

Man genoptog jordfæstelsen. Kisten blev båret ud af kirken, rebene blev trukket ind under den, kisten blev sænket ned i graven, og så begyndte spaderne igen at skovle jord. Gerlof og Bengtsson håndterede arbejdet lidt sammenbidte og en smule usikre på benene oven på øllet. Gerlof så sig omkring efter Aron Fredh, men både han og den halte mand var væk nu.

Alle samlede sig omkring graven. Selv doktor Blom blev stående i den lille gruppe. Hans hænder holdt hårdt om lædertasken.

Jorden dumpede ned på kisten.

Så hørte man lyden igen: tre korte bankelyde fra jorden. Ikke højt, men alligevel tydeligt.

Gerlof stivnede med spaden i hånden, hans hjerte hamrede. Ædrueligheden var tilbage. Og rædslen. Han kiggede på Bengtsson på den anden side af jorddyngen. Han var også stoppet op med spaden nu.

Sigfrid Kloss stod anspændt et stykke væk, mens broderen Gilbert, der stod ved siden af ham, virkede skrækslagen. Han stirrede som hypnotiseret på kisten.

Bankelydene havde fået selv doktor Blom til at stivne. Han var helt forandret nu, kunne Gerlof se. Men lægen rystede alligevel på hovedet.

“Kast graven til,” sagde han stille.

Præsten var først tavs, men så samtykkede han:

“Der er ikke mere, vi kan gøre.”

Graverne var nødt til at adlyde. Gerlof frøs på trods af solskinnet, men han gik i gang med arbejdet igen. Hans spade føltes tung som et jernspyd i hænderne.

Jorden trommede imod kistelåget.

Den rytmiske lyd af jord, der dumpede ned på kisten, var alt man hørte nu.

Efter tyve tag med spaden var kistelåget så småt begyndt at forsvinde under et lag jord.

Alt var stadig stille.

Men pludselig sukkede nogen ved siden af Gerlof. Det var Gilbert Kloss, der var på vej over til graven. Hans suk lød som en lang og tung udånding, han løftede sine støvler og bevægede sig

langsomt gennem græsset. Han standsede ved kanten af graven og prøvede igen at hive efter vejret, men det eneste, man kunne høre, var en tynd, pibende lyd.

“Gilbert?” sagde Sigfrid.

Hans bror svarede ikke, men stod som forstenet med åben mund.

Så holdt han op med at trække vejret, og øjnene mistede al glans.

Gerlof så Gilbert Kloss falde til siden ved kanten af graven. Han så, hvordan Bengtsson stod og stirrede sammen med lægen og præsten.

Broderen Sigfrid råbte bagved dem, og Gerlof var den eneste, der styrtede frem for at gøre noget, men han var alligevel flere skridt væk, da Gilberts hjerte slog sit sidste slag.

Hans krop faldt lang som den var i græsset ved siden af graven. Den rullede langsomt ud over kanten og faldt ned på kistelåget som en tung sæk mel.

FORSOMMER

Når solen giver sommeren sin rigdom,
så vækker nattergalen
de drømme vi har samlet om døden
som midsommermyter i dalen.

Harry Martinson

GERLOF

Kunne en båd dø? Og hvornår var den i så fald død? Gerlof betragtede sin gamle robåd, en snipe, og tænkte over spørgsmålet. På sådan en solrig junidag burde hans båd have ligget i vandet, men den var stadig på land. Den var revnet og lå på siden i græsset. Båden hed Svalen, og navnet var skrevet på et lille bræt i agterenden, men den fløj ikke længere af sted over vandet. En fed, grøn flue krøb sløvt omkring på det indtørrede skrog.

“Hvad tror du?” sagde John Hagman, som stod på den anden side af båden.

“Den er jo et vrag,” sagde Gerlof. “Gammel og radbrækket.”

“Den er yngre end os to,” sagde John.

“Jamen, så er vi vel også et par gamle vrag.”

Gerlof var fireogfirs år gammel, John ville blive firs næste år. De havde, som henholdsvis kaptajn og styrmand, sejlet sammen i Østersøen i næsten tre årtier. De havde gennem storm og stille fragtet kalksten, olie og stykgods til og fra Stockholm. Men det var længe siden, og nu var Ølandssnipen den eneste båd, de havde tilbage.

Svalen var bygget i 1925, da Gerlof var ti år gammel. Hans far havde brugt den til flynderfiskeri i næsten tredive år, og Gerlof havde overtaget den tilbage i halvtredserne. Han havde så for sin del sejlet og roet i den i fyrré år. Men et forår i begyndelsen af 1990'erne, da isen var forsvundet fra sundet, og de skulle til at bære Svalen ned til vandet, havde Gerlof ganske enkelt ikke orket.

Han var for gammel, og det var Svalen også.

Siden da havde den ligget ved Gerlofs bådehus, og dens beklædning var tørret ind og revnet i solskinnét.

Lyset var intensivt på Øland, det var skyfrit i dag, og solen

brændte ned på kysten. Vinden afsvalede de to mænd; den kom i små stød op fra stranden, og den var frisk og kølig. Der var stadig ingen hedebløge på øen, men den rigtige varme plejede også først at komme i juli. Nogle somre udeblev den helt.

Gerlof prikkede til robådens indtørrede egetræ med sin stok. Han kunne se, hvordan den sank et par centimeter ind, og så rystede han igen på hovedet.

“Et vræg,” gentog han. “Den går til bunds, hvis vi sætter den i vandet nu.”

“Men den kan laves,” sagde John.

“Tror du det?”

“Ja. Sprækkerne kan tætnes. Anders kan nok godt give en hånd med.”

“Måske ... men det bliver i så fald jer, der skal gøre det. Jeg kan ikke andet end at sidde og se på.”

Gerlof led af Sjögrens syndrom, en gigtsygdom, som kom og gik. Den var uberegnelig – om sommeren havde hans ben det som oftest godt i varmen, men nogle gange var han nødt til at bruge kørestol for at komme frem.

“Der er penge i den her,” sagde John.

“Er der?”

“Ja,” sagde John. “Ølands træbådsforening plejer at støtte projekter som den her.”

En hvinende lyd hørtes nede fra kystvejen, og begge mænd drejede hovedet. Det var en skinnende, sort Volvo, en firehjulstrækker, men den havde udenlandske nummerplader og tonede vinduer.

Det var mandag, ugen før midsommer. Og Stenvik, det tidlige fiskerleje, som nu mest af alt fungerede som ferieby, var kvikket op igen.

Naturen var selvfølgelig vågnet allerede i maj, og den havde farvet engene og kalkstensheden, Alvaret, gul, hvid og lilla. Sommerfugle var blevet klækket, græsset var blevet grønt, planterne havde duftet. Men trods den tidlige sol og varme havde sommerens beboere, også kaldet “badegæsterne,” besluttet at sæsonen først begyndte nu. De ankom i store horder til midsommer for at låse sommerhusene op, hænge hængekøjen ud og leve landlivet

tæt på naturen. Det liv skulle fortsætte til begyndelsen af august, hvor alle så rejste hjem til byen igen.

Volvoen susede forbi dem nordpå. Gerlof kunne se, at der sad flere personer i bilen, men han genkendte ingen af dem.

“Var det de der nordmænd fra Tønsberg?” spurgte han. “Dem, der købte Den Brune Villa for et par år siden?”

“Den Brune Villa?” sagde John.

“Ja, den er jo godt nok malet rød nu,” sagde Gerlof, “men den var jo brun dengang, Skogmans havde den.”

“Skogmans?”

“Den der familie fra Ystad.”

John nikkede og kiggede efter Volvoen.

“Nej, den drejer ikke ind hos Skogmans ... Var det ikke hollændere, som købte deres villa?”

“Hvornår?” spurgte Gerlof.

“For to år siden, tror jeg ... foråret syvoghalvfems. Men de har dårligt nok været her.”

Gerlof rystede på hovedet.

“Det kan jeg ikke huske,” sagde han. “Her render for mange folk rundt.”

Om vinteren var byen næsten helt tom, men nu omkring midsommer var det umuligt at hitte rundt i alle de nye og gamle ansigter. Gerlof havde set generationer af sommergæster komme og gå i byen, og nu havde han svært ved at skelne fædrene fra sønnerne, mødrene fra døtrene.

Badegæsterne kendte sikkert heller ikke Gerlof. Han havde i flere år boet på plejehjemmet oppe i Marnäs, og det var kun de sidste par år, at han på trods af sine muskelsmerter var begyndt at komme ned til sin barndomsby om foråret og sommeren.

Hans ben lod til at være trætte af at bære rundt på ham, og han var selv træt af at blive båret rundt. På det sidste havde han prøvet gurkemeje og peberrod imod smerterne, og det havde hjulpet en smule, men han kunne stadig kun overkomme at gå kortere strækninger.

Tag mig tilbage, tænkte han, til dengang, hvor der stadig var tid i livet.

Flere dyre biler kom kørende ad kystvejen, men Gerlof vendte ryggen til dem og kiggede igen på båden.

“Nå,” sagde han. “Så laver vi den sammen med din søn.”

“Godt,” sagde John. “Det er jo en fin båd. Som skabt til fiskeri.”

“Selvfølgelig er den det,” sagde Gerlof, der ikke havde fisket i mange år. “Men har du tid til det?”

“Ja. Campingpladsen passer stort set sig selv.”

John havde forpagtet Stenviks camping hver sommer, siden han i begyndelsen af tresserne gik i land. Da hans søn Anders var blevet gammel nok, var de begyndt at deles om arbejdet, men det var stadig John, der gik rundt mellem teltene og campingvognene hver morgen og aften, og det var ham, som tog sig af betalingen og tømte skraldespandene. Han havde ikke haft fri en eneste sommer i femogtredive år, men han trivedes tilsyneladende med det.

“Så siger vi det,” sagde Gerlof. “Til august kan vi måske spise rødspætter, som vi selv har fanget.”

“Ja,” sagde John. “Men den er nødt til at blive liggende her et stykke tid.”

Et stykke tid. For John kunne det betyde alt fra tre dage til tre år. Men Gerlof antog, at Svalen skulle ligge ved bådehuset i nogle uger, før Anders og John tog sig af den.

Han sukkede igen og så sig omkring. Hans by, den bedste i verden. Den brede bugt med det dybe, blå vand. Bådehusene lå på rad og række. De gamle hytter og de nye villaer. Det sommergrønne Øland, som lå bagved dem, var så anderledes end det træløse landskab, Gerlof havde kendt, da han var lille. Han havde været barn her i vigen, siden var han som teenager stukket til søs, men som voksen var han kommet tilbage hertil for at bygge et sommerhus til sin familie.

Ved odden i syd, på den anden side af campingpladsen, holdt asfaltvejen op, og byen sluttede også der. Kysten var mere dramatisk dernede. En høj klint, som blev kaldt Landborgen, skrånede ned mod strandens brede klippestykker, og der var også en gravhøj belagt med sten, en såkaldt stenrøse. Den var placeret oppe på Landborgen, over vandet.

Dernede i syd lå også byens fineste sommerhuse side om side

ved kystvejen. Længst væk, helt for sig selv, lå familien Kloss' to villaer.

Familien Kloss. Brødrene Edvard, Sigfrid og Gilbert. Edvard og Gilbert var døde næsten samtidigt – det var kun Sigfrid, der opnåede en anelig alder. Han havde arvet farens jord og lavet den om til et turistforetagende. Nu var det hans børnebørn, som drev stedet.

“Er Klosserne kommet endnu?” spurgte Gerlof.

“Ja. Og der er allerede fuldt af biler nede på Kloss' sted,” sagde John. “Folk er ude at svinge køllerne.”

Familien Kloss' ferieby lå nogle kilometer syd for byen og havde fået navnet Ölandic Resort, men John plejede bare at kalde det for “Kloss' sted”. Han opfattede resortet som en konkurrent, selvom hans egen forretning i Stenvik var en skotøjsæske til sammenligning. På Ölandic Resort kunne man finde det hele – golfbane, campingplads, butikker, natklub, swimmingpool og en hel lille hytteby.

Gerlof syntes, at familien Kloss ejede for meget, men hvad kunne han stille op med det?

Alle de rige borgere i byen irriterede ham. Han forsøgte at undgå dem, så godt han kunne. Dem og deres både og deres swimmingpools og motorsave – alle deres nye ting og sager, som brummede og knurrede i landskabet. Og skræmte fuglene væk.

Han så ud over vigen.

“Af og til spørger jeg mig selv, John ... om en eneste ting er blevet bedre på Øland i de sidste hundrede år? Er det virkelig blevet bedre?”

John så ud til at tænke efter.

“Ingen sulter nu ... Og vejene er blevet jævne.”

“Ja,” indrømmede Gerlof. “Men har vi det sjovere nu?”

“Hvem ved?” sagde John. “Men vi lever. Det må vi glæde os over.”

“Ja.”

Men forholdt det sig sådan? Var Gerlof virkelig glad for at have opnået en anelig alder? Han tog en dag ad gangen nu. Efter halvfjerds år huskede han stadig, hvordan Gilbert Kloss var faldet sammen af et hjerteanfald ved sin brors grav.

Alt kunne slutte når som helst, men lige nu skinnede solen. *Sol lucet omnibus* –solen skinner over alle.

Gerlof besluttede sig for at nyde denne sommer. At se frem til det nye årtusinde. Han var ved at få høreapparat, så om ikke så længe ville han sidde i sin have og lytte til fuglene.

Og han ville også være venligere mod byens gæster. Eller han ville i hvert fald prøve. Han ville ikke bare mumle, når han mødte en eller anden turist, og han ville svare stockholmerne, når de henvendte sig til ham.

Han nikkede frem for sig selv og sagde:

“Vi må håbe på, at vi får nogle rolige gæster i år.”